

Arkeologisk schaktningsövervakning

Linan 8

vid schaktning för fjärrvärme genom stadslager RAÄ 68 i Falu
stad och kommun, Dalarna
2014

Arkivrapport dnr 65/13
Greger Bennström

© Lantmäteriet i2014/00618

Dalarnas museum, Falun, 2014

Inledning

Med anledning av schaktning för fjärrvärmeanslutning till fastigheten Linan 4, Elsborg i Falun, fick Dalarnas museum i uppdrag att göra en arkeologisk schaktningsövervakning, se bilaga 1. Fastigheten låg inom fornlämningen RAÄ-nr 68:1 Faluns äldre stadslager och ingick dessutom i Världsarvet Falun. Det som kunde förväntas att påträffas var huvudsakligen kulturlager från medeltid och framåt, men även industrilämningar från Falu gruvans olika verksamheter.

Beslut om schaktningsövervakningen togs av Länsstyrelsen Dalarna, dnr 431-2840-2013, och beställare var Falu Energi & Vatten AB.

Elsborg reglerades och bebyggdes från 1646 genom att de personer som bosatt sig runt själva gruvan tvångsförflyttades. Bostadsbristen för gruvarbetarna var stor och dessutom behövdes marken runt gruvan för dess utvidgade verksamhet. Tomterna i Elsborg blev små och stugorna enhetliga i både utformning och placering. Området bebyggdes snabbt i en rutnätsplan där gatorna möttes i räta vinklar och alla kvarter är ungefär lika stora (Persson 2012). Den här aktuella tomten ligger i södra utkanten av det gamla Elsborg.

Syfte / Målsättning

Syftet med schaktningsövervakningen var att dokumentera eventuella kulturlager eller anläggningar som påträffades i schaktet.

Metod

Grävarbetet utfördes under maj 2013 och övervakades av en arkeolog från Dalarnas museum. Schaktväggar och schaktbotten handrensades där misstänkta kulturlager eller anläggningar påträffades. Schaktet dokumenterades, fotograferades och mättes in manuellt utifrån omgivande bebyggelse.

Resultat

Schaktet grävdes från befintliga ledningar i södra kanten av Bagges väg och fortsatte rakt över vägen. Sedan fortsatte schaktet ca 5 meter in mot garaget på gården till Linan 8, där det gick 0,5 meter nordost om husväggen, se bilaga 2. Schaktet över Bagges väg och in på gården var ca 14 meter långt (NV-SO), 0,8 meter brett och 0,9 meter djupt. I schaktväggarna syntes huvudsakligen olika utfyllnadslager bestående av sand, grus och lera med varierande inslag av slagg. Längs husväggen fanns tre stockar mellan den asfalterade ytan och husgrunden och under dessa låg slagg och sten. Här gick också schaktet ned till vad som förmodas vara naturlig mark bestående av grå lera. Ungefär mitt i vägen korsades schaktet av en slaggfylld nedgrävning för V/A-ledning. Överst i nedgrävningen fanns ett lager grus.

Schaktet längs Bagges väg var 5,3 meter långt (NO-SV), 1,8 meter brett och 0,7-1,2 meter djupt. Här var det grävt sedan tidigare för de ledningar som den här aktuella ledningen skulle anslutas till. I schaktväggen mot gatan, NV,

syntes under asfalten ett 0,2-0,4 meter tjockt utfyllnadslager bestående av slagg blandat med jord, grus och sand. Därunder kom ett sand- och gruslager med intill 0,15 meter stora stenar, vilket fortsatte under schaktbotten. Schaktväggen mot trottoaren, SO, bestod av sand och grus med intill 0,1 meter stora stenar.

Slutsatser och utvärdering

Inga tydliga kulturlager eller anläggningar kunde iaktas i schaktet. I schaktet från gården och över Bagges väg var äldre och nya utfyllnadslager. Längst i nordväst, vid huset, kom den naturliga marken på ca 0,9 meters djup. I schaktväggen mot huset var ett troligt dräneringslager bestående av slagg och sten. I den sydöstra delen av schaktet, vid befintliga fjärrvärmeledningar, fanns sentida utfyllnadslager, huvudsakligen bestående av sand och grus ända ned till schaktbotten. Dalarnas museum bedömer att inga ytterligare arkeologiska insatser behövs för det aktuella arbetsföretaget.

Sammanfattning

Falu Energi & Vatten AB skulle gräva för fjärrvärme vid fastigheten Linan 4, Elsborg, Falun. Då fastigheten låg inom fornlämningen RAÄ-nr 68:1 och området för Världsarvet Falun beslutade Länsstyrelsen Dalarna om en arkeologisk schaktningsövervakning. Schaktningsövervakningen skedde i maj 2013. Schaktet grävdes från gården på fastigheten och tvärs över Bagges väg, där det anslöt till befintliga ledningar.

Schaktet som var ca 20 meter långt, 0,8-1,8 meter brett och 0,7-1,2 meter djupt innehöll huvudsakligen äldre och sentida fyllnadslager. Inga anläggningar eller tydliga kulturlager påträffades. I den norra delen framkom naturlig mark i botten av schaktet.

Referenser

Persson, Mats (red.) 2012. Husen berättar. Bevarandeplan för Falu innerstad 2012. Falun.

FMIS. Riksantikvarieämbetets fornminnesinformation., www.fmis.raa.se

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-2840-2013
Socken:	Falu stad
Fornlämning, RAÄ-nr:	68:1
Fastighet:	Linan 4
Koordinater, mitten: (SWEREF99 TM)	N 6718425 E 534330
Höjd (RH 2000):	
Inmätning:	Manuell
Utförandetid:	2013-05
Undersökt yta, kvadratmeter:	
Schaktlängd:	20 m
DM projektnummer:	1511
DM diarienummer:	65/13
DM foto accessionsnr:	2013/53
Arkeologisk personal:	Greger Bennström, Eva Carlsson
Projektansvarig:	Eva Carlsson

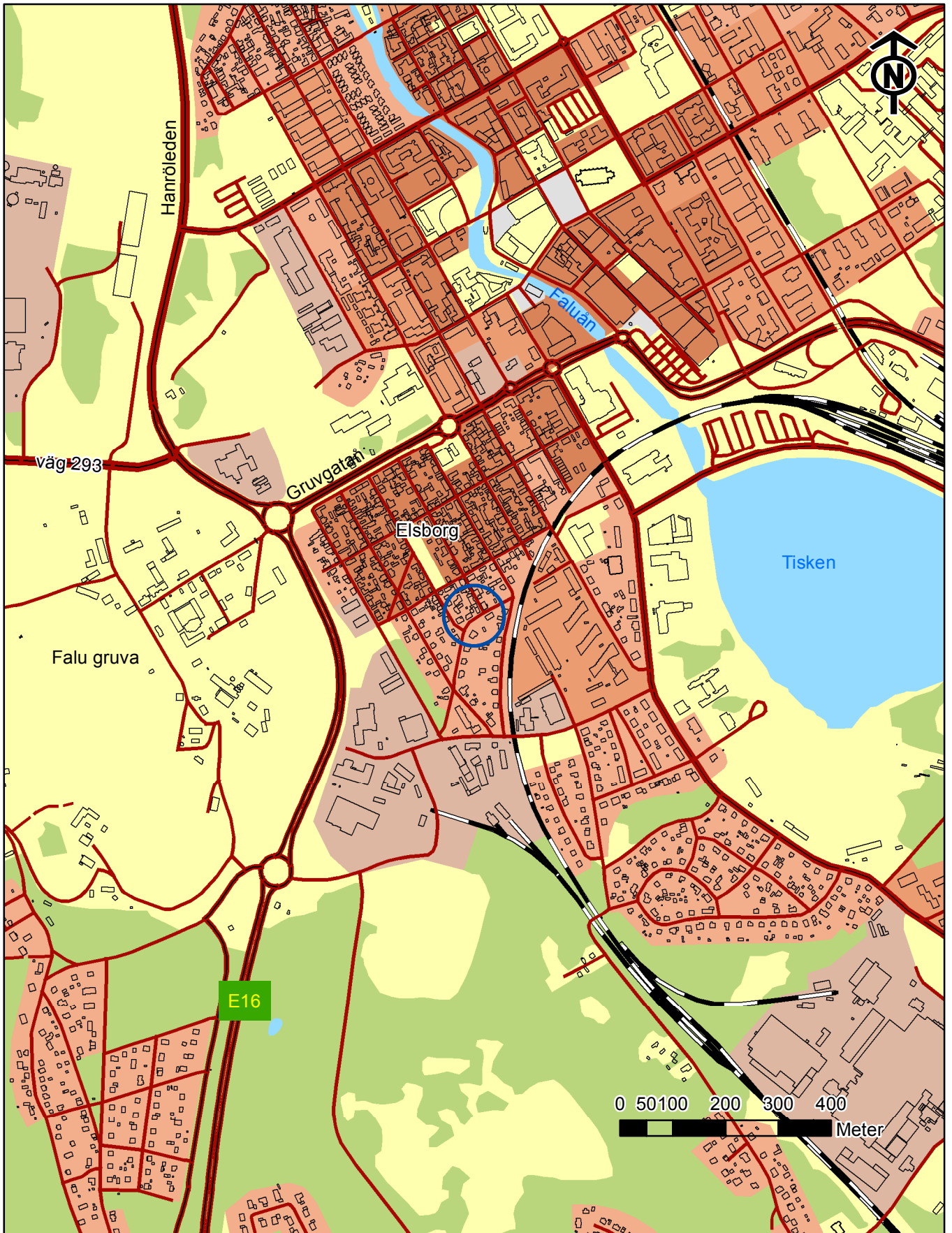
Dokumentationsmaterialet bestående av 11 digitala foton och fältanteckningar förvaras på Dalarnas museum. Inga fynd tillvaratogs.

Bilagor

Översigtskarta skala 1:10 000

Schaktplan skala 1:200

Bilaga 1

Bilaga 1. Utdrag ur fastighetskartan med undersökningschaktet inom den blå cirkeln.
Skala 1:10 000.

Bilaga 2

Bilaga 2. Schaktet vid fastigheten Linan 4 markerat med grått. Skala 1:200